

საქართველოს სახალხო დამცველი
მინდობით აღზრდისა და რეინტეგრაციის
სახელმწიფო ქვეპროგრამების
რეგულირების შესახებ

„ბავშვს, რომელიც დროებით ან მუდმივად მოკლებულია თავის ოჯახურ გარემოცვას ან რომელსაც საკუთარი საუკეთესო ინტერესებისათვის არ შეუძლია ასეთ გარემოცვაში დარჩეს, სახელმწიფოს მხრიდან განსაკუთრებული დაცვისა და დახმარების უფლება აქვს“

(ბაეროს ბავშვის უფლებების კონვენცია (CRC) მუხლი 20(1)).

რა არის მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამა?

მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამა ბავშვზე ზრუნვის ერთ – ერთი ალტერნატიული ფორმაა. იგი გულისხმობს სახელმწიფოსა და მიმღებ ოჯახს შორის დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე მიმღები ოჯახის მიერ არასრულწლოვნის მოვლასა და აღზრდას.

რა სახის მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამები არსებობს?

მინდობით აღზრდის ძირითადი ტიპი არანათესაური მინდობით აღზრდაა, თუმცა ბენეფიციართა მნიშვნელოვანი ნაწილი ჩართულია ნათესაური და გადაუდებელი (ბავშვის გადაუდებელ მინდობით აღზრდაში მოთავსების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებიდან არაუმეტეს 90 კალენდარული დღისა) მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში.

ვინ შეიძლება იყოს მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამის ბენეფიციარი?

მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამის ბენეფიციარი შეიძლება იყოს 18 წლამდე ასაკის პირი, რომელიც სახელმწიფოსა და მიმღებ ოჯახს შორის დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე, მინდობით აღსაზრდელად გადაეცა მიმღებ ოჯახს.

ვინ შეიძლება იყოს მიმღები ოჯახი?

დედობილი/მამობილი შეიძლება გახდეს საქართველოს მოქალაქე, საქართველოში სტატუსის მქონე მოქალაქეობის არმქონე პირი ან საქართველოში მუდმივად მცხოვრები უცხო ქვეყნის მოქალაქე, რომელსაც სურს არასრულწლოვნის მინდობით აღზრდა (მათ შორის, გადაუდებელი მინდობით აღზრდის შემთხვევაში) და რომელმაც რეგისტრაციის მიზნით მიმართა მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს თავისი საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით.

ვინ იღებს გადაწყვეტილებას ბავშვის მინდობით აღზრდაში ჩართვის შესახებ?

არასრულწლოვნის მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში ჩართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება ენიჭება მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოებს. მეურვეობისა და მზრუნველობის რეგიონული საბჭოს (შემდგომში – რეგიონული საბჭო) მიერ მინდობით აღზრდის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღება სოციალური მუშაკის მიერ ბავშვის საჭიროებებისა და არასრულწლოვნის მინდობით აღზრდის მსურველ პირთა შესაძლებლობების თაობაზე ჩატარებული კვლევისა და მომზადებული დასკვნის საფუძველზე. აღნიშნული დებულება არ ეხება გადაუდებელი მინდობით აღზრდის შემთხვევებს.

როგორ ხდება გადაწყვეტილების მიღება ბავშვის მინდობით აღზრდაში ჩართვის შესახებ?

არასრულწლოვნის მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში ჩართვის პროცესში უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს სოციალური მუშაკის დასკვნა თავსებადობის შესახებ. დასკვნის მომზადებისას, დაცული უნდა იყოს შემდეგი პრინციპები: ბავშვისა და მიმღები ოჯახის თავსებადობა სქესთან და ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან; არასრულწლოვნის ახლო ეთნიკურ, რელიგიურ და კულტურულ

გარემოში აღზრდის აუცილებლობა; ბავშვის მინდობით აღზრდის მსურველ პირთა ოჯახში ბავშვების რაოდენობა (არ უნდა აღემატებოდეს შვიდს); 10 წელს მიღწეული არასრულწლოვნის თანხმობა ქვეპროგრამაში ჩართვასთან დაკავშირებით; და - ძმის, დების ან/და ძმების დაშორების დაუშვებლობა, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც შესაბამება მათს ინტერესებს; მინდობით აღსაზრდელისა და დედობილს/მამობილს შორის ასაკობრივი სხვაობის გათვალისწინება (არანაკლებ 16 წლისა).

აღნიშნული დასკვნის შინაარსიდან გამომდინარე, მეურვეობისა და მზრუნველობის ადგილობრივი ორგანო ახდენს შეთავაზებას დედობილისთვის /მამობილისთვის ბავშვის მინდობით აღსაზრდელად. გამონაკლისია გადაუდებელი მინდობითი აღზრდის შემთხვევა. ამ უკანასკნელში ბავშვის გადაცემის შესახებ გადაწყვეტილებას რეგიონული საბჭოს თავმჯდომარე იღებს სოციალური მუშაკის მიერ მომზარებული დასკვნის საფუძველზე.

ხელშეკრულება ბავშვის მინდობით აღზრდის შესახებ

ხელშეკრულება ბავშვის მინდობით აღზრდის შესახებ უნდა მოიცავდეს: ბავშვზე ზრუნვისა და მისი აღზრდის პირობებს; დედობილის/მამობილის უფლებებსა და მოვალეობებს; მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს, ასევე, მინდობით აღსაზრდელის უფლებებსა და მოვალეობებს; მხარეთა პასუხისმგებლობას; ხელშეკრულების შეწყვეტის პირობებს.

მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში ჩართული ბენეფიციარის უფლებები

მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში ჩართული ბენეფიციარი სარგებლობს საერთაშორისო თუ შიდასახელმწიფოებრივი დოკუმენტებით განმტკიცებული უფლებებითა და თავისუფლებებით. მინდობით არსაზრდელ ბავშვებს უფლება აქვთ დაცულნი იყვნენ ძალადობისა და სხვა სახის არასათანადო მოპყრობისგან, შრომითი ექსპლუატაციისგან, სიღარიბისა და ცხოვრების არასათანადო დონისგან, გააჩნდეთ უსაფრთხო და ფიზიკური/გონებრივი განვითარებისთვის საჭირო სააღმზრდელო პირობები, ჰქონდეთ რეგულარული ურთიერთობა ბიოლოგიურ ოჯახთან, ხელი მიუწვდებოდეთ ხარისხიან განათლებასა და ჯანდაცვაზე.

მიმღები ოჯახის მოვალეობები

მიმღებ ოჯახს მინდობით აღსაზრდელის მიმართ აკისრია შემდეგი მოვალეობანი: იზრუნოს მინდობით აღსაზრდელზე მისი ინდივიდუალური განვითარების გეგმის შესაბამისად; შეუქმნას მინდობით აღსაზრდელს ნორმალური ოჯახური გარემო; აცნობოს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს მინდობით აღსაზრდელისათვის საზიანო პირობებისა და გარემოს შექმნის შესახებ; ხელი შეუწყოს მინდობით აღსაზრდელის ურთიერთობას მის კანონიერ წარმომადგენელთან და სხვა ნათესავებთან; იცხოვროს მინდობით აღსაზრდელთან ერთად.

მიმღები ოჯახის ფინანსური უზრუნველყოფის რეგულირება

მინდობით აღსაზრდელზე ზრუნვის ხარჯები იფარება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან, „სოციალური დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად. მინდობით აღზრდისათვის მიღებული სოციალური დახმარების ოდენობას განსაზღვრავს მთავრობის 2006 წლის 28 ივლისის N 145 დადგენილება, რომლის მიხედვითაც, არანათესაურ მინდობით აღზრდაში განთავსებული ჯანმრთელი ბავშვისათვის – თვეში 450 ლარის, ხოლო შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბენეფიციარისთვის – 600 ლარის ოდენობით; ნათესაურ მინდობით აღზრდაში ჩართული ჯანმრთელი არასრულწლოვნისათვის – თვეში 200 ლარის, ხოლო შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვისთვის – 300 ლარის ოდენობით. გადაუდებელი მინდობით აღზრდის შემთხვევაში ერთ ბენეფიციარზე სახელმწიფო თვეში 600 ლარს იხდის.

რა მოვალეობები გააჩნია სახელმწიფოს მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში ჩართულ ბავშვთა მიმართ?

მინდობით აღზრდაში მყოფი ბავშვების უფლებრივი მდგომარეობის შემონახვაზე, ასევე მიმღები ოჯახის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულების მონიტორინგზე პასუხისმგებელია მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო. თავისი ვალდებულებების შესრულების მიზნით, ბავშვის მინდობით აღზრდაში გადაცემიდან ერთი თვის განმავლობაში, არანაკლებ კვირაში ერთხელ სოციალური მუშაკი ვალდებულია, განახორციელოს ვიზიტი მიმღებ ოჯახში წინასწარ შეთანხმებით ან შეთანხმების გარეშე და შეისწავლოს ბავშვის უფლებრივი მდგომარეობა. ბენეფიციარის აღსაზრდელად გადაცემიდან ერთი თვის შემდეგ, სოციალური მუშაკი მიმღებ ოჯახში ვიზიტს ახორციელებს არანაკლებ თვეში ერთხელ. იმ შემთხვევაში თუ სოციალური მუშაკი გამოავლენს მინდობით აღსაზრდელისათვის საშიშროებას, იგი ამზადებს დასკვნას ხელშეკრულების ვადაზე ადრე შეწყვეტის შესახებ რეგიონულ საბჭოზე წარსადგენად.

რა არის რეინტეგრაციის ქვეპროგრამა?

რეინტეგრაციის ქვეპროგრამა გულისხმობს რეგიონული საბჭოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, სახელმწიფო მზრუნველობაში განთავსებული ბავშვის ბიოლოგიურ ოჯახში, მეურვესთან/მზრუნველთან დაბრუნებას. რეინტეგრაციის პროცესში უნდა მოხდეს ოჯახის სოციალური ფუნქციონირების ამაღლება, მისი გაძლიერება და ბავშვის სახელმწიფო მზრუნველობაში დაბრუნების რისკის მინიმუმამდე შემცირება.

ვინ შეიძლება იყოს რეინტეგრაციას დაქვემდებარებადი ბავშვი?

რეინტეგრაციის ქვეპროგრამაში შეიძლება ჩაერთოს არასრულწლოვანი, რომელიც იმყოფებოდა სახელმწიფო მზრუნველობაში, მათ შორის ბავშვთა სახლსა და მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში.

როგორი ორგანოებია უფლებამოსილი რეინთერაციის პროცედურის განხორციელებაზე?

რეგიონული საბჭო: ა) სოციალური მუშაკის დასკვნის საფუძველზე განიხილავს ბავშვის რეინტეგრაციის საკითხს და იღებს გადაწყვეტილებას მისი ბიოლოგიურ ოჯახში, შესაძლო მეურვესთან/მზრუნველთან დაბრუნების/განთავსების შესახებ; ბ) იღებს გადაწყვეტილებას რეინტეგრაციის შემწეობის დანიშვნის, შეჩერების, განახლების ან შეწყვეტის შესახებ.

მეურვეობისა და მზრუნველობის ადგილობრივი ორგანო: ახორციელებს თავის სამოქმედო ტერიტორიაზე სახელმწიფო მზრუნველობაში განთავსებული ყველა ბავშვის ბიოლოგიური ოჯახის, შესაძლო მეურვის /მზრუნველის გამოვლენას, მათ შესახებ ინფორმაციის სისტემატიზებას და ახდენს რეინტეგრირებულ ბავშვთა მდგომარეობის მონიტორინგს.

სოციალური მუშაკი: ა) აფასებს სახელმწიფო მზრუნველობაში განთავსებულ ბავშვს, მის ბიოლოგიურ ოჯახსა და სოციალურ გარემოს; ბ) შეიმუშავებს რეინტეგრაციის განხორციელებისთვის სათანადო რეკომენდაციებს და წარუდგენს რეგიონულ საბჭოს; გ) შეიმუშავებს ბავშვის ინდივიდუალური განვითარების გეგმას; დ) რეინტეგრაციის შემდეგ ხელს უწყობს გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელებას; ე) აწარმოებს შემთხვევის მართვას და დოკუმენტირებას.

ბავშვის რეინთერაციის შესაძლებლობის განსაზღვრის პროცედურები

ბავშვის რეინტეგრაციაზე ზრუნვა უნდა დაიწყოს სპეციალიზებულ დაწესებულებაში ან მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში განთავსების დღიდან. სოციალური მუშაკი რეგულარულად მუშაობს სახელმწიფო მზრუნველობაში განთავსებულ ბავშვთან და ბიოლოგიურ ოჯახთან, მისი გაძლიერებისა და მშობლის უნარჩვევების გაუმჯობესების გზით. სოციალური მუშაკი არაუგვიანეს 6 თვეში ერთხელ აფასებს სპეციალიზებულ დაწესებულებაში/მინდობით აღზრდის ქვეპროგრამაში განთავსებული ყველა ბავშვის რეინტეგრაციის შესაძლებლობას. შეფასების შედეგად, დადებითი დასკვნა გაიცემა ბიოლოგიური ოჯახის, შესაძლო მეურვის/მზრუნველის მიერ ბავშვის ძირითადი საჭიროებების დაკმაყოფილებისა და ძალადობისაგან დაცვის უზრუნველყოფის გათვალისწინებით.

ანაფიციარის ინდივიდუალური განვითარების გეგმა

ინდივიდუალური განვითარების გეგმა არის სოციალური მუშაკის მიერ შედგენილი დოკუმენტი, რომელშიც აისახება დროში განერილი ღონისძიებები ბავშვის ფიზიკური/გონებრივი განვითარებისა და მისი უსაფრთხო რეინტეგრაციის მიზნით. ამასთან, სოციალური მუშაკი ინდივიდუალური განვითარების გეგმაში ასახავს ოჯახის გაძლიერების ამოცანებს. ინდივიდუალური განვითარების გეგმა მტკიცდება რეგიონული საბჭოს მიერ.

რა თავისებურებებით ხასიათდება ხელშეკრულება ბავშვის რეინტეგრაციის შესახებ?

რეინტეგრაციის ხელშეკრულება ფორმდება სამი წლის ვადით, ან შესაბამისი ვადით ბავშვის სრულწლოვანების მიღწევამდე. ხელშეკრულების ფარგლებში ბავშვი უზრუნველყოფილია რეინტეგრაციის შემწეობით, განურჩევლად მისი ბიოლოგიური ოჯახის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობისა. ხელშეკრულების ვადის ამონურვის შემდეგ, თუ სოციალური მუშაკი თვლის, რომ ბავშვის კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად ოჯახს ესაჭიროება ხელშეკრულების გაგრძელება, იგი შესაბამის დასკვნას წარუდგენს რეგიონულ საბჭოს.

რეინტეგრაციის უზრუნველყოფის დანიშვნისა და გაცემის წესი

რეინტეგრაციის შემწეობა ენიშნება რეინტეგრირებულ ბავშვს, ხოლო მისი გაცემა წარმოებს ბავშვის კანონიერ წარმომადგენელზე. რეინტეგრაციის შემწეობა გაიცემა ყოველთვიურად ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვადით. რეინტეგრაციის შემწეობა შეადგენს 90 ლარს ჯანმრთელი ბავშვისთვის, ხოლო შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბენეფიციარისთვის – 130 ლარს.

რეინტეგრირებადი ბავშვის კანონიერი წარმომადგენლის უფლება-მოვალეობები

რეინტეგრირებული ბავშვის კანონიერ წარმომადგენელს უფლება აქვს: ა) მიიღოს რეინტეგრაციის შემწეობა; ბ) დამატებით მიიღოს არაფულადი სარგებელი ან/და სხვა ფულადი გასაცემლები საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად; გ) რეინტეგრირებული ბავშვის სახელმწიფო მეურვეობის/მზრუნველობის ქვეშ ყოფნისას ისარგებლოს სოციალური პაკეტის თანხით.

რეინტეგრირებადი ბავშვის კანონიერი წარმომადგენელი ვალდებულია:

ა) დაუყოვნებლივ აცნობოს სააგენტოს რეინტეგრირებული ბავშვისათვის საზიანო პირობების შექმნის შესახებ, ბ) რეინტეგრირებული ბავშვის ცხოვრებაში მომხდარი შემდეგი ცვლილების შესახებ მიმართოს სააგენტოს ფაქტის გამოვლენიდან 5 დღის ვადაში: საცხოვრებელი ადგილის ან საკონტაქტო ინფორმაციის შეცვლა, ცვლილებები ოჯახის შემადგენლობაში, მატერიალური მდგომარეობის გაუარესება, ბავშვისათვის შშმ სტატუსის მინიჭება/გაუქმება, რეინტეგრირებული ბავშვის კანონიერ წარმომადგენელთან თვემდე ვადით განშორების შესაძლებლობა, 1 წლამდე ვადით რეინტეგრირებული ბავშვის კანონიერ წარმომადგენელთან ერთად, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე ქვეყნის გარეთ გასვლის ან ამ ვადით მასთან განშორების შესაძლებლობის შესახებ, ბავშვის სამკუნალო ან სარეაბილიტაციო მიზნებისთვის, კანონიერი წარმომადგენლის მიზებით რეინტეგრირებული ბავშვის კანონიერ წარმომადგენელთან 3 თვემდე ვადით შესაძლებლობის არარსებობა, დაიცვას ბავშვის უფლებები და გაუწიოს მას სათანადო მზრუნველობა.

როგორ ხდება რეინტეგრაციის შემთხვევის მართვა და მონიტორინგი?

ბავშვის რეინტეგრაციიდან ერთი თვის განმავლობაში, არანაკლებ კვირაში ერთხელ, სოციალური მუშაკი აწარმოებს ოჯახში ვიზიტს წინასწარ შეთანხმებით ან შეთანხმების გარეშე, ბავშვის კეთილდღეობის შეფასების, ოჯახის საჭიროებების დადგენისა და ინდივიდუალური განვითარების გეგმის შესრულების ხელშეწყობის მიზნით. ხელშეკრულების მოქმედების ვადაში, სოციალური მუშაკი ვალდებულია განახორციელოს ვიზიტი მინიმუმ თვეში ერთხელ, ხოლო საჭიროებიდან გამომდინარე, რამდენჯერმე.

სოციალური მუშაკი მონიტორინგს უწევს რეინტეგრირებული ბავშვის აღზრდის, ჯანმრთელობის მდგომარეობას, განვითარებას, განათლებას, მისი კანონიერი წარმომადგენლის მიერ მოვალეობების შესრულებას. ამასთან, სოციალური მუშაკის ფუნქციაში შედის ბავშვის კანონიერ წარმომადგენელისათვის კონსულტაციის განწვევა რეინტეგრაციასა და ოჯახის გაძლიერებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე.

დოკუმენტები, როგორებიც იცავს მინდობით აღზრდისა და რეინტეგრაციის ქვიპროგრამაში ჩართულ ბავშვთა უფლებებს - საქართველოს კონსტიტუცია, გაეროს ბავშვის უფლებების კონვენცია (CRC), გაეროს რეზოლუცია ბავშვთა ალტერნატიული მზრუნველობის შესახებ (A/64/434), შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ კანონი, საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანებები - „რეინტეგრაციის შემწეობის დანიშვნის, შეჩერების, განახლებისა და შეწყვეტის წესისა და პირობების, აგრეთვე მის გაცემასთან დაკავშირებული სხვა ურთიერთობების განსაზღვრის შესახებ“ (N01-20/6, 20/03/2014), „მინდობით აღზრდის ფორმებისა და პროცედურების დამტკიცების შესახებ“ (N51/6, 26/02/2010).

საპარტოვლოს სახალხო დამცველი ბავშვის უფლებათა დასაცავად – როგორ მიმართო სახალხო დამცველს? - ბავშვთა უფლებების დაცვა საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა. აღნიშნულის განხორციელებისთვის აპარატში ფუნქციონირებს ბავშვის უფლებების ცენტრი, რომელიც ახდენს არასრულწლოვანთა უფლებრივი მდგომარეობის მონიტორინგს საქართველოს მთელს ტერიტორიაზე. სახალხო დამცველის აპარატისათვის მიმართვის უფლება აქვს საქართველოს მოქალაქეს, უცხო ქვეყნის მოქალაქეებსა და მოქალაქეობის არმქონე არასრულწლოვნებს, რომელთაც მიაჩნიათ, რომ სახელმწიფო/ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მიერ დაირღვა მათი უფლებები ან/და ძირითადი თავისუფლებები, ან ნებისმიერ მესამე პირს (მათ შორის, სრულწლოვანს,) რომლისთვისაც ცნობილი გახდა ბავშვის უფლების/ძირითადი თავისუფლების სავარაუდო დარღვევის შესახებ.

სახალხო დამცველის აპარატის მიერ
განეული სამსახური უფასოა და
ხორციელდება კონფიდენციალურობისა
და მიუკერძოებლობის პრინციპების დაცვით.

თბილისი
ნინო რამიშვილის ქ. 6
ტელ.: 0322 23 44 99
მობ.: 0322 91 38 14

ბუგდიდი
კოსტავას ქ. 58
ტელ.: 0415 22 36 11
მობ.: 577 50 52 34

მარნეული
რუსთაველის ქ. 51
ტელ.: 0357 22 19 70
მობ.: 593 17 18 55

ბათუმი
მაზნიაშვილი ქ. 9
ტელ.: 0422 27 05 44
მობ.: 577 50 52 31

გორი
სამების ქ. 1
ტელ.: 0370 27 05 49
მობ.: 577 78 27 42

თელავი
ჩილოყაშვილის ქ. 36
ტელ.: 0350 27 99 27
მობ.: 591 88 35 38

ქუთაისი
რუსთაველის ქ. 18
ტელ.: 0431 25 33 50
მობ.: 577 55 33 81

ახალქალაქი
ჭავჭავაძის ქ. 4
ტელ.: 0362 22 32 83
მობ.: 577 12 27 70; 577 12 27 71

www.ombudsman.ge
info@ombudsman.ge

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო – საპატრულო პოლიციის ცხელი ხაზი – „112“.
სსიპ. სოციალური მომსახურების სააგენტო – ცხელი ხაზი – „1505“.
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო – ცხელი ხაზი – 0322 20 02 20

გამოცემულია გაეროს ბავშვთა ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით